

Voor het trouwen de kerk in

<https://www.rkddocumenten.nl/rkdocs/index.php?mi=650&dos=21>

Vierentwintigste Sessie, 11 november 1563

- {...}
- Sessio XXIV - Doctrina de sacramento matrimonii
 - Leer over het Sacrament van het Huwelijk
- Sessio XXIV - De clandestinitate matrimonium irritante
 - Canones over een hervorming van het Huwelijk
- {...}

Onder andere ten einde een clandestien huwelijk te voorkomen, waarvoor de straf al in 1215 door de kerk werd vastgesteld = onder Innocentius III gevierde (*Vierde*) Lateraans Concilie

Omdat dit kwaad door de Kerk, die over verborgen dingen niet oordeelt, tenzij er een zeker effectief heilmiddel wordt aangewend, niet verholpen kan worden, daarom treedt het in de voetsporen van het onder Innocentius III gevierde (*Vierde*) Lateraans Concilie

2

en gebiedt dat in de toekomst - voordat het huwelijk wordt gesloten - door de eigen pastoor (*parcho*), die het huwelijk sluit, op drie achtereenvolgende feestdagen in de kerk tijdens de heilige Mis openlijk wordt verkondigd, tussen wie het huwelijk gesloten gaat worden.

Na deze afkondigingen, als geen enkele legitiem beletsel is ingebracht, gaat men in het aangezicht van de Kerk over tot de viering van het huwelijk, waar de pastoor (*parochus*), nadat hij man en vrouw heeft ondervraagt en hun wederzijdse instemming heeft gekregen, of zegt: "Ik verbind u in het huwelijk, in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest", of andere woorden worden gebruikt volgens de gebruikelijke ritus van iedere afzonderlijke streek.

Het [huwelijk](#) moet gesloten worden in een kerk ten overstaan van een priester en getuigen na drievoudige aankondiging, en vervolgens worden vastgelegd in een huwelijksregister.

<https://geneaknowhow.net/faq/bevolking/kerk-registratie.htm>

Door de toename van de bevolking werd in de late Middeleeuwen de samenleving steeds complexer, zodat behoefte aan regelgeving ontstond op diverse terreinen. Ook de kerk voelde deze noodzaak en tijdens het Concilie van Trente (1563) werden de pastoors opgedragen om dopen en huwelijken te registreren; ook een huwelijkswetgeving ontstond, omdat men daarmee een einde wilde maken aan zaken als geheime huwelijken en polygamie (zie ook [huwelijksbeletsel](#)). In de beginperiode werd de regel om dopen en huwelijken te registreren echter nog niet consequent toegepast. Pas later ging men ook over tot het registreren van

begrafenissen, in eerste aanleg vooral met de bedoeling om als kasboek te fungeren voor de opbrengsten die werden verkregen uit de begraafkosten.

Tijdens de reformatie moest de katholieke kerk in de Noordelijke Nederlanden veelal plaats maken voor de gereformeerde kerk. Deze kerk nam dit registratiesysteem over en voegde lidmatenregisters toe. Naast de Staatskerk die vanaf de Synode van Dordrecht (1618) de streng Calvinistische leer koos, werden andere kerken min of meer oogluikend (tegen een betaling van een boete ...) toegestaan. In de katholieke schuilkerken mochten kinderen worden gedoopt, maar het huwelijk was alleen rechtsgeldig als dit voor een dominee van de gereformeerde (Nederduitse) kerk of voor het gerecht plaatsvond.

Oudst bekende boek in Nederland 1542 in Deventer (Maria-kerk)

Nog enkele opmerkingen over de doop-, trouw en begraafboeken. Er waren geen uniforme regels over hoe inschrijving precies moesten plaatsvinden. Als er al iets over werd afgesproken gold dat plaatselijk. Vandaar dat de gegevens die zijn genoteerd sterk kunnen verschillen per plaats en tijd. Wees bij onderzoek altijd bedacht op hiaten in de boeken; soms ontbreken er enkele maanden of jaren, kleinere hiaten zijn niet eens altijd te herkennen. In katholieke registers zijn de inschrijvingen vrijwel altijd in het Latijn genoteerd. Wat de trouwboeken betreft bestaan er ondertrouw- en trouwinschrijvingen. In de gereformeerde kerk treffen we hoofdzakelijk ondertrouwregisters aan. Begraafregisters vermelden meestal de begraafdatum en dus niet de overlijdensdatum. Oorspronkelijk werd in de Noordelijke Nederlanden alleen in gereformeerde kerken begraven, d.w.z. ook katholieken zijn in de gereformeerde begraafboeken terug te vinden.